

# Löytyykö Paras?

Palstalla seurataan kunta- ja palvelurakennemuutoksen etenemistä eri puolilla Suomea.

**Marja Metsola**  
Muonion  
sosiaalijohtaja



Kuvat: Eira Saarinen

## Mitä Paras-hanke on merkinnyt Tunturi-Lapin kunnille?

Lähtökohta on se, että kaikki neljä kuntaa Enontekiö, Kittilä, Kolari ja Muonio pysyvät itsenäisinä. Lapin erityispiirteiden vuoksi 20 000 asukkaan väestöpohjavoitteesta luovuttiin jo alussa. Neljän kunnan väestö olisi yhteensä noin 14 000.

Ensimmäisessä Paras-lausunnossa kolme kuntaa oli sitä mieltä, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon hoito pyritään siirtämään Lapin sairaanhoitopiirille. Kolari halusi edelleen hoitaa sekä sosiaali- että terveydenhuollon itse.

Sosiaalihuollon puolelta käydään neuvotteluja Kolpeneen erityishuoltopiirin yhdistämisestä sairaanhoitopiiriin. Se koskisi myös joitain muita vammaispalveluja. Muut sosiaalitoimen palvelut lasketaan lähipalveluiksi, jotka kunta hoitaa itse lisäämällä Paras-hankkeen vaatimaa alueellista yhteistyötä.

Ennen lausuntoa tehtiin perusteelliset selvitykset, muun muassa Stakes esitti 2007 tekemänsä selvityksen perusteella koko sosiaali- ja terveystoimen siirtämistä neljän kunnan yhteistoiminta-alueelle. Tästä kuntien päättäjät eivät innostuneet. Esimerkiksi Muonio on aiemmin ollut hyvinvoiva kunta, jossa rakenteet ovat olleet kunnossa, mutta 2006 jouduttiin aika nopeaan tahtiin kriisikuntien joukkoon. Valtionavut ovat pikku hiljaa vähenneet.

Tämä vuosi on junnattu paikallaan. Terveyspalveluiden siirtyminen sairaanhoitopiirin vastuulle on tökkinyt siksi, että Lapissa on kaksi sairaanhoitopiiriä, Länsi-Pohjan ja Lapin piirit. Niiden asiat ovat ristissä.

## Miten jumista mennään eteenpäin?

Paluuta entiseen ei ole, kun valtionapulainsäädäntökin muuttuu 2010. Kyllä tässä alkaa isompia piirejä katsella. Uskon, että piiri takaisi terveydenhuollon palvelut. Kahden sairaanhoitopiirin pitäisi yhdistyä. Ehkä tuleva terveydenhuoltolaki pelastaa pattitilanteen.

Vaarana on, että palvelu kaikkoo kauas ihmisistä: Onko meillä pian yksi suuri sairaala, jonne kaikki kuljetetaan? Jos palvelut jäävät kuntiin, kustannukset eivät välttämättä vähene.

## Miten sosiaalipalvelut parhaiten turvataan?

Olin mielelläni nähnyt neljä kuntaa ehjänä kokonaisuutena, yhteistoiminta-alueena. Se ei kuitenkaan toteudu. Ihmisen kannalta olisi paras, että peruskunta tarjoaisi palvelut.

Sosiaalipalvelut jäävät joka tapauksessa lähipalveluina kuntaan. Jos se ei niitä kykene tuottamaan siten, että henkilöstö riittää ja laatu säilyy, täytyy alkaa katsoa, voisiko niitä saada yksityisten palvelutuottajien kautta – onko se tehokkaampaa.

Matkailu on synnyttänyt Tunturi-Lappiin esimerkiksi siivouspalveluita, joita on käytetty kotipalvelun tukipalveluina. Sosiaalipalveluyrittäjiä ei ole. Toisaalta näyttää syntyvän isompia firmoja, jotka ehkä pystyvät tuottamaan muitakin palveluita. Mutta mitä tehdään, jos yritys yhtäkkiä lopettaakin toimintansa, kun se ei tuota tarpeeksi?

Lastensuojelun pitää olla paikkakuntaa tuntevien ihmisten käsissä. Vanhustenhuollosta sen sijaan löytyy rutiinitöitä, joita yritykset voivat hoitaa. Jos rahat kerta kaikkiaan loppuvat, olemme miettineet vanhustaloiden yksityistämistä. Se on kuitenkin vielä kaukana.

## Oletko pessimisti vai optimisti?

Paljon on tehty työtä ja nähty vaivaa, vähän saatu tuloksia. Yhteiset palaverit ovat kuitenkin lähentäneet eri kuntien ammattilaisia. Tiivistyvä seutuyhteistyön siemen on kylvetty. Seutuyhteistyö on pitkän aikavälin ohjailua – se lähtee asenteista ja vasta sitten saadaan jotain paperille.

Vastikään saatiin aikaan kuntien yhteinen sosiaalipäivystys ja paraikaa teemme yhteistä lastensuojelusuunnitelmaa. Olemme kaavailleet yhteistyötä esimerkiksi huostaanotoissa.

Olen kaikista huolimatta toiveikas. Vaikka sosiaalialan ammattilaisia on näissä kunnissa vähän, osaaminen on hyvää ja työntekijät päteviä. Kun väestöpohja on pieni, ongelmia on helpompi tunnistaa. Asiakkaat saavat nopeasti palvelua.